

Nazwa instytucji

Książnica Cieszyńska

Tytuł jednostki/Tytuł publikacji

Artykuł "15 Skolsk hldka. Rzn smry vychovatelsk..."

Liczba stron oryginału

2

Liczba plików skanów

3

Liczba plików publikacji

3

Sygnatura/numer zespołu

TR 031.121

Data wydania oryginału

1912

Projekt/Sponsor digitalizacji

Dofinansowano ze środków WPR Kultura+

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

NARODOWY
INSTYTUT
AUDIOWIZUALNY

KULTURA+

01 001
Digitalizacja

ROZVOJKA MLOKA.

Různé směry výchovatelské.

Nejširší veřejnost mívá o práci školské představu značně nejasnou. Klade veřejnost obyčejně váhu na praktické výsledky vyučování, sleduje, jak se naučí žáci ve škole čísti, psát, počítati, kreslit, znáti dějepis atd. Méně se ve veřejnosti věnuje pozornost jaksi celkovému výsledku školské práce, vzdělání osobnosti, nepřihlíží se, vychovává-li škola své žáky na lidi nesamostatné či samostatné, vyčkávané či podnikavé, spokojené či po zlepšení toužící, částečné či ucelené bytosti. Za určitým výchovným cílem dovede jíti ovšem jen uvědomělý učitel; ale i celkový ráz škol a jejich zřízení má vliv na vzdělávání osobnosti, a můžeme mluvit o hromadném směru a výsledku školské práce určitě založené.

Dokud u nás zařízeno bylo školství obecné dle zájmů církve katolické (v době konkordátu), nevyžadovalo se více, nežli aby se děti učily ve škole čtení, psaní a počítání. Více se nevyžadovalo ani na učiteli, kromě zbožnosti. Tato konkordátní škola mohla se vykazati přirozeně jen výsledky nedokonalejšími; její žáci uměli čísti, psát a počítati. Ale i podávání tohoto vyučování bylo nedokonalé, záleželo hlavně v napodobování a pamatování. Lidé, kteří vyšli ze škol konkordátních, nedovedli užívat svých znalostí ze čtení a počítání samostatně v životě, neboť k samostatnosti nebyli naváděni — toho nemohla církev potřebovati. Kdybychom měli naznačiti celkový směr, jímž taková škola konkordátní působila, řekli bychom, že vyhovovala přání pronesenému kdysi v zákonech, a vychovávala »hodně« poddané, t. j. lidi, kteří se uměli podepsat, kteří uměli přečíst předložený text a spočítati jednoduché případy a — nic více. To bylo v době po velké revoluci francouzské, po revolucích r. 1848 v době rozkvétajícího průmyslu a obchodu, v době, kdy Marx psal svá díla.

Novými školskými zákony z r. 1868 a 1869 byla v Rakousku zřízena obecná škola tak, jak ji nyní máme. Pro dnešní naši úvahu jest nutno si všimnouti, jak byly rozšířeny vyučovací předměty školy obecné; ku čtení, psaní a počítání přidruženo bylo měřictví a hlavně vědy přírodní, přírodopis a přírodopyt, pak dějepis a zeměpis. Ale tím ještě není řečeno, že by škola byla působila k vychovávání samostatných občanů. Byla sice taková možnost dána sama sebou, neboť člověk s většími poznatky může býti přemýšlivý snáze, nežli člověk bez vzdělání, ale škola ani po novém zákoně školském tak nepůsobila: Měla i nová škola vychováti nábožensko-mravně, a hlavně — i v nové škole podávalo se vyučování žákům jako hotové a připravené, žádalo se od nich naslouchání, napodobování, pamatování. Byl a částečně do dnes to jest směr, o němž bychom mohli říci, že zásobuje dítě značným množstvím poznatků a mnohým poučením, ale nestará se valně, jak dítě bude svých poznatků v životě prakticky používati. Máme tu co činiti se směrem značně všeobecně vzdělávacím, ale málo praktickým.

V naší škole však za platnosti těchže školských zákonů počíná být domácím jiný, lepší směr výchovný. Nestačí jen zásobovati žáka množstvím poznatků, ale nutno přihlížeti k tomu, aby si žák některé poznání osvojil spoluúčastí na výkonu, porozuměním pochodu práce, samostatným pokusem nebo samostatným výkonem. Na tyto cesty zavedeno bylo působení školy vlivem života, zvětšené tíže existenci, a mohli bychom působení její nazvati všeobecně vzdělávacím a rozumovým, k pochopení věci vedoucím.

Nežli však tento směr, významný a sympatický, mohl se všeobecně uplatnit, už proniká směr nový, znamenající ve vývoji školského působení stupeň vyšší: výchova prací. Škola dosavadní

— tak žaluje směr nový — přemáhala žáka přílišnými požadavky duševními, příliš chtěla vzdělávati ducha, což bylo možno jen u malé části žáků, slabší se opožďovali; dovednosti ruky a praktické uskutečňování přírodních, fysických a měřických zákonů bylo zanedbáváno, ba, chybovalo se, že se při vyučování vůbec nevycházelo od výkonu pracovního, od poznávání hmatem, silou, měřením a práce nástrojem. Škola má být jaksi proměněna v dílnu, má být proměněna ve školu pracující, ve školu činnou, má být vychováváno ručními pracemi — tak různě se nové škole říká; jmenuje se někdy s příděchem opovržení školou pracovní. Ale toto pojmenování prýští z neporozumění. Škola a vyučování na práci založené nemá, a nechce míti na zřeteli jen a výhradně výcvik ruky a pěstování řemeslných dovedností — nic takového. I škole »pracovní« jde o rozvoj duševních schopností, ale chce rozvoj ten uplatňovati činností všech sil a schopností, tedy i tělesných, někdy z činnosti tělesné vyjde k vyvození zákona, neboť poznatek hmatem, silou, činností jest poznatkem nejtrvalejším, a co hlavního, nejdůkladnějším.

Pro dnešní stav školství a pro dnešní život společenský jest nový směr vyučovací — ruční práce — dalekosáhle významný. Nehledě k jeho významu sociálnímu — přiblížení školy životu — uskutečňuje nový směr i některé výchovné snahy, jako jest pěstování samostatnosti, osobité chápání, osobité provádění myšlenky, osobité uplatnění.

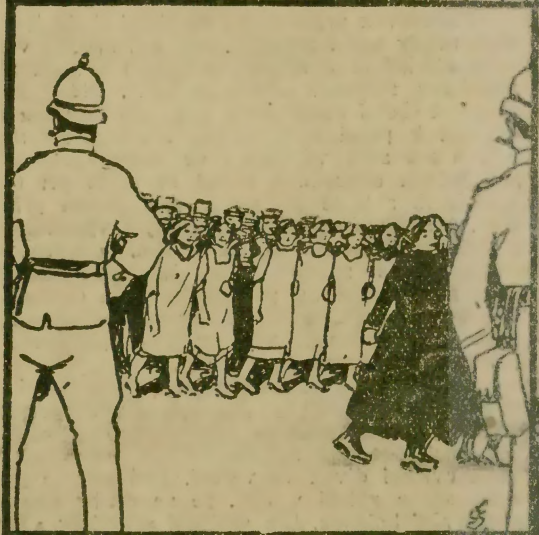
Směry výchovné dosud zmíněné mají ráz všeobecný, jsou vhodné právě pro obecné škol, které pracují na vzdělání všech dětí, bez ohledu k tomu, jaké postavení zaujmou děti jednou jako dospělí občané v životě.

Požadavek praktického působení školy jeví se však někdy zcela zneužitý. Tak byl zneužit v návrhu klerikálně agrárním, podaném v některých zemských sněmech alpských zemí, který žádal zkrácení školní docházky a připojení školního vyučování k práci zemědělské. Zemědělství může míti a má svůj význam i ve škole »pracovní«; jest jedním oborem, z něhož se může při práci vycházeti, zvláště při pozorování života přírodního. Ale učiniti zemědělství jediným východiskem a jediným cílem možno jen ve škole odborné; ve škole obecné znamenalo by její sezemědělstění krok nazpět, jím by pozbývala škola charakteru všeobecně vzdělávacího, jím by podvazována byla nejširším vrstvám lidovým možnost uplatňovati se i v jiných oborech zaměstnání.

Některé praktické snahy nechtějí ovládati veškeré školství, chtějí být pouze doplňky. Tak na př. nedávno dotazovalo se ministerstvo vyučování okresních školních rad, dalo-li by se někde zavést cvičení dívek ve vaření. Jiná taková praktická snaha záležela v tom, že se dívky navádějí ošetřování kojců. Dle vyličení »Berliner Tageblattu« byl asi před 3 roky založen v Novém Yorku spolek malých maminek pro dívky od 8—12 let, aby udílel svým členkám (jest jich již na 22.000) poučování o péči o kojence v lidových vrstvách. Toto uvádění do péče kojenecké obstarává jednou týdně školní lékař; poučování jest theoretické i praktické, týká se tělesného ošetřování a výživy. Takové poučování zavádí se i v Evropě. Nutno ovšem vždy míti na paměti, že se jedná při něm o zařízení z nouze a že jest jen nedostatečným opatřením pro péči kojeneckou. Může se pak řízení toto jeviti i nesympatickým, kdyby mělo se jím pomáhati tomu, aby matky mohly být ještě více zaměstnávány výdělečně i v době, kdy by se měly věnovati především povinnostem mateřským. Vidíme znovu, že tu škola může sice vykonati trochu dobra pro malé nevinné kojence tím, že naučí »starší« dívky práci ošetřovatelské, ale že reformou významnou může být jen příslušný sociálně politický zákon o zaměstnávání matek. Jsou vůbec všechny dosavadní směry výchovné a vyučovací výsledkem snah měšťáckých, pokud tím chceme říci, že nejsou v nich vlivy (nebo dokonce tendence) socialistické. Socialistická výchova vybuduje si školskou soustavu vlastní.

Ze stávky obuvnického

Protest dělnictva na náměstí v Litomyšli pro

Národně sociální stávkokazové a továrna pod ochranou četníků.

Velký a prudký zápas sociální odehrává se právě v Litomyšli. Obuvnické dělnictvo továrny Lederer a Adler předložilo firmě své skrovné mzdové požadavky a když tyto byly brskně odmítnuty, zahájilo stávku. Leč co následovalo? Národně sociální sekretář Červinka ujednal se židovsko-německou firmou tajnou smlouvu, stávkující dělnictvo zradil a do továrny dodal »bratry stávkokaze«. Černý tento skutek vyvolal nejvyšší rozhořčení mezi litomyšlským dělnictvem,

je však také co neirozhodněji odsuzován místním pokrokovým občanstvem. Pro věčnou paměť přinášíme obrázky, znázorňující protest dělnictva a pokrokového občanstva litomyšlského proti národně sociálnímu stávkokazům, a způsob, jakým byli zrádové stávkujících voděni do továrny. Svým činem potvrdili národní sociálové znovu pravdu našeho tvrzení, že jsou žlutou, stávkokazickou, každé zrady schopnou partají, které je pojem dělnické cti neznámou věcí.

Nemocenské pokladny a ženy.

Dle sdělení listů vykonala MUDr. Marie Burešová zkoušku pro nabytí lékařského místa ve veřejné službě zdravotní u politických úřadů.

Pomalu, ale jistě vítězí názor o nutnosti zaměstnávat lékařky ve všech institucích, ženami vyhledávaných. Naše nemocenské pokladny mohly

ním. Zatím však uběhne ještě dlouhá doba. Nyní musí však lékařství ve styku se ženami bráti co největší zřetel na duševní stav jejich. Lékařské povolání bylo až dosud monopolem mužů a každá žena, ať trpěla sebe nevinější nemocí, byla nucena obracet se na ně. Kdo pak může vypočítat, co těžkých duševních bojů bylo při tom svedeno a mnohohli že při tom zahynulo a sice jen proto, že nechtěly svěřiti se se svými nemocemi.

Hlas lékaře, vědátora, přítele lidstva vyslovuje to, co tisíce žen mlčky trpí, bez sentimentality, s tupou resignací, bez naděje na pomoc kulturních činitelů. Zoufalství, jednotlivé okamžiky bolestného rozčilování se ženy při návštěvě lékaře v intimnějších případech choroby zapadají bez ozvěny — necitěny těmi, kteří by mohli pomoci.

Ovšem, bohaté ženy jsou ve výhodě — mohou si zaplatit lékařku, nechtějí-li právě k lékaři jít a k nim, budiž to upřímně řečeno, lékaři značně jsou šetrní. A pak ty ženy nejsou tak vystaveny nebezpečí chorob, jako ženy naše chudé, pracovnice ustarané, nevěnující z nedostatku vzdělání i času ani tu nejprimitivnějšímu péči svému tělu. Taková žena onemocní, je třeba jíti k lékaři. Jedná-li se o choullostivý případ, imenovitě u matek po porodu je cesta k lékaři hrozná. Je-li dělnice, má ovšem nárok na ošetření pokladničním lékařem, nemusí do nemocnice, kde přítomnost několika lékařů je to, uvést ji v pochopitelné nervové rozrušení.

Ale i tak je to těžké, žena čeká, že přijde vše samo, nepříjde-li, nu, zatne zuby a jde, trhaně, rozčileně lékařovi sdělit se se svojí chorobou; odchází krvavě studeně rudá a něčím ji nevědomým ne-